

Index Titulorum.

De cognatione spiri. n.9.	270	De differentia inter sacramen-	
De cognatione carnali, vel		ta veteris, & nova legis.	
naturali. n.20.	ibid.	ibid.	
De gradibus, & illorum re-		De signo.	285
gulis. n.11.	271	De causis sacramenti.	ib.
De impedimento criminis, nu.		De gratia, & charactere.	286
12.	274	De sacramento, re & utroque.	
Cultus disparitatis. n.13.	275	ibid.	
De vi dirimente. n.14.	276	De numero sacramentorum.	ib.
De ord. impedimento. n.15.	ib.	De necessariis in quolibet sa-	
Ligamen. n.16.	ib.	cramento, de necessitate sa-	
Honestas. n.17.	277	cramenti, & precepti.	287
De affinitate, & duplici gene-		De usu sacramentorum.	288
re illius. n.18.	278	de sacramento Baptis.	ibid.
Praxis ad cognoscendam affi-		de confirmatione.	289
nitatem primi generis, &		de Eucharistia, ut est sacra-	
gradus illius. n.19.	279	mentum.	ib.
De regulis ad cognoscendum,		de consecratione, & transsub-	
1. & 2. genus affinitatis,		stantiatione.	290
num.20.	ib.	de speciebus sacramentalibus	
Si forte coire nequibus, nu. 21		& contento sub ipsis.	291
282		de Missa sacrificio.	292
De impedimento acatis, n. 22.		de communione.	293
ibid.		de sacramento Pœnitentia.	
De impedimento matrimonij		294	
clandestini. n.23.	ib.	de partibus integralibus Pœ-	
De impedimento inter rapto-		nitentia.	295
rem, &c. n.24.	283	de Extrema unctione.	ib.
Index Compendij.		de sacramento Ordinis.	296
De sacramentis in gen.	284	de Matrimonio.	297

INTRO

INTRODUCTIO
IN DOCTRINAM

Sacri Concilii Tridentini,
ET CATECHISMI ROMANI
DE SACRAMENTIS.

Ad Parochos, & Clericos Diœcesis Novariens.

ROGATUS à multis vestrum, ut permit-
terem edi doctrinam, quam hoc an-
no super Catechismum Romanum de Sa-
cramentis tradidi; non solum consensì, ut
feceret, sed etiam libenti animo quanta
potui diligentia curavi, ut plenius, & clarius edere-
tur. Nihil enim mihi jucundius evenire poterat, quam
ut labores mei non solum diuturni, sed etiam per-
petui sint; & potissimum in Clero, & Civitate No-
vatiensi, ubi cum maxima animi mei voluptate il-
los absolvi; & ubi licuit mihi admirari Pœsto-
rem vigilantem, & indefessum; Clerum doctum,
& pium; necnon populum docilem, & devotum.
Hinc enim fiet, ut etiam absens, quod ibi adsum
(dum aderunt isti labores) quodam ratione mecum po-
tèro cogitare. Iucundam autem recordationem, diutur-
nam quoque desiderare conveniens est. Ad vos igitur dico
ista quæ docui; tum quia illa requiritis; tum quia doctrina
Catechismi vobis potissimum tradita est. Quos si quid
inopitum, vel inornatum inveneritis, ne reprehendatis

*De modo studendi Catechismo, & Concilio
Tridentino. Cap. X.*

Tandem de modo, quo studendum sit Catechismo dicendum est.

Lector igitur ita procedet. Primò inter studendum allicui rei particulari, observabit an Concilium, vel Catechismus ibi tradant doctrinam de substantialibus Sacramenti, vel de his, quæ substantialia non sunt.

Si doctrina est de ritibus ac caeremoniis, observabit an dicant ab Apostolis, vel ab antiquissima Ecclesie consuetudine originem habere, & olem antiquitatem disceat magni facere illos ritus: & Parochi illos dicta ratione poterunt populis maximè commendare. Si nihil dicant de origine caeremoniarum, sciet ex hoc solum tanquam Ecclesiasticas esse habendas, quia Concilium vel Catechismus illas proponunt.

*vi. sess. 13.
c. 5. & c.
c. 1. & c. 22.
c. 4.*

Si doctrina est de substantialibus, veluti de materia, forma, ministerio & effectu Sacramenti, vel de usu, & administratione, quatenus à Christo sunt instituta: tunc sciet talem doctrinam esse revelatam, & ideo per verbum Dei scriptum, vel non scriptum probari debere. Ideo observabit an Concilium, vel Catechismus adducant aliquem locum scripturæ ad probandum quod docent, ut sapissimè facere solent: & si quidem faciunt, sciet illum locum ab Ecclesia Catholica ita intelligi, & interpretari: unde disceat magni facere dictam auctoritatem. Si verò nullam scripturæ locum adducunt, sciet quod talis doctrina super traditione, & verbo Dei non scripto fundata est. Ideo observabit, an Concilium, & Catechismus talem doctrinam habuerint ex traditione, & an talem traditionem probeat per decreta summorum Pontificum, vel per Concilia Generalia, vel per vniuersim consensum Patrum, vel quia Ecclesia Catholica ita semper intellexit, docuit, sensit, vel ex usu, consuetudine, & exemplo eiusdem Ecclesie, nempe quia tali materia, & forma semper vsa est in tali Sacramento, & similia: quod etiam de Ecclesia Romana intelligi debet, & hac ratione puritatem intelliget doctrinæ, quæ à Conc. & Catechismo tradita est. Hoc autem ferè semper Concilium, & Catech. facere consueverunt. Concilium quidè sæpè in proœmiis, Catech. in tractatione.

*vi. sess. 14.
c. 1. de Ext.
vult.*

Quæ omnia Lectores diligenter debent observare: & Parochi cum populis docent, debent exemplo Concilij, & Catechismi illis declarare, à quo fonte doctrina tradita originem habet; scire enim quod aliqua doctrina à Deo sit revelata, vel ab Ecclesia eius auctoritate profecta sit, maximam vim in animis fidelium habere potest.

*De modo inveniendæ auctoritatibus, quæ hic citantur.
Cap. IX.*

Quando ante citationem ponitur hæc particula *ex*, indicatur illam doctrinam esse ex tali loco derivatam, vel aliqua ratione applicatam. Veluti si Concilium dicat, R. conciliationem cum Deo esse effectum penitentiae; & in his lectionibus dicatur esse finem illa ratione, quæ effectus Sacramenti est etiam finis illius; per dictam particulam, *ex*, talis applicatio ad finem notata erit. Cum non ponitur talis particula, intelligitur in loco citato doctrinam eadem ratione contineri.

Catechismus ita citatur, C. R. significat Catech. Romanum: Vbi ponitur tantum numerus Catechismi sic, *nu. 1. 1.* intelligitur locum esse, vbi tractatur de eadem materia, id est de eodem Sacramento. Cùm autem numerum ponitur hæc particula, Præfat. intelligitur locum esse in præfatione; quæ est initio Catechismi. Cùm ponitur articulus sic, *art. 3. num. 5.* indicatur esse in Symbolo. Cùm ponitur præceptum sic, *p. 4. num. 5.* intelligitur de Decalogo. Cùm ponitur Petricio, sic *Pet. 4. num. 5.* intelligitur Oratio Dominicalis.

Concil. Trid. notatur sic, C. T. Et quia eadem sessio quandoque dividitur in tres partes: In prima docet doctrinam Catholicam: In 2. damnat hæreses: In 3. agit de reformatione. Quando in suis citationibus ponetur licet R. significabitur esse in tertia parte. Quando ponitur hæc particula canon. sic *sess. 2. can. 5.* intelligitur secunda, & lector intelliget illam doctrinam esse de fide, quia doctrinæ per Canonem Concil. Trid. determinata, de fide est. Quando neutrum ponitur, intelligitur prima pars. Et hæc pro introductione dicta sufficiant.

4 *Introductio in primam partem*

ipse enim graviora tantum capita de illis studet determinare; sicut in aliquibus sacramentis completam aliquam rationem doctrinam proponit: à Catechismo autem completa tractatio ordinariè est expedienda; ipse enim se è semper novem iam dicta proponit. Talem autem in sua tractatione ordinem servat.

Primo facit quasi proœmium.

Secundo tractationem.

Tertio conclusionem.

In proœmio ordinariè solet proponere utilitatem, & necessitatem doctrinæ illius sacramenti; sæpè etiam proponit quanta diligentia, quo fine, modo, tempore à Patrochis sit tradenda.

In tractatione ordinariè, quantum expedit, novem dicta docet: nisi iam dixerit aliqua in tractatu de sacramentis in communi, quæ iudicet obrivenda: Circa ordinem non semper eodem modo procedit.

In conclusione colligit tractationem fuisse sufficientem; & sæpè inculcat patrochis, ut efficaciter doceant, quæ tradita sunt: nonnullæque his similia illis proponit.

De doctrina à Deo de Sacramentis revelata.

Caput I V.

Hucusque dictum est de his, quæ ad colligendam, distinguendam, & explicandam doctrinam Concilii, & Catechismi prodesse possunt: modò aliqua sunt proponenda quæ doctrinam dictam, quoad dignitatem, & auctoritatem, valde poterunt commendare.

C. T. s. s. s.
21. ca. 2.

In primis itaque sciendum est, circa sacramenta, quædam esse à Deo instituta, quædam fuisse ab Ecclesia ordinata. Omnia, quæ pertinent ad materiam, formam, efficientem, & finem Sacramenti, ita ut sint de substantia, & necessitate illius, omnino sunt à Deo instituta, & talia neque Apostoli, neque Ecclesia poterunt ordinare; ratio est, quia solus

Ex C. Tr.
s. s. s. 7. can.
1.
Ex s. s. 21.
can. 2.
s. s. 7. c. 1.
Deus potest dare auctoritatem ministro, ut conficiat Sacramentum, & solus potest dare virtutem materię, & formę, ut producant effectum supernaturalem, quæ his est grama, vel character. Ita igitur omnia à Christo sunt instituta, & hoc est quod Concilium ait, à Christo Sacramenta fuisse instituta. Similiter dicendum est, quod administratio Sacramentorum, & usus, à Christo tradita sunt; Christus enim ordinavit, ut Sacramentum nihil prodesset, nisi quis illo

Doctrina de Sacram.

5

vetetur, veluti dixit, *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c. & qui crederitis, & baptizatus fueris, salvus eris*: demum effectum Sacramenti sine usu impossibile est obtinere. Administrationem etiam ordinavit, veluti cum dixit Apostolus: *Docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Igitur à Deo sunt instituta substantia Sacramenti, administratio, & usus illorum.

Ecclesia verò circa Sacramenta, & usum, & administrationem illorum quædam instituit auctoritate sibi à Christo tradita, quæ non sunt de substantia Sacramenti, sed ad cultum, & venerationem illorum deserviant, neque sunt usus, vel administratio, sed ad rectum usum, vel administrationem sunt deserviant; & alia sunt præcepta, ritus, ac ceremoniæ, seu solemnitates in conficiendis, & conferendis Sacramentis adhibendæ. Hæc autem, quæ Ecclesia instituit, duplici ratione à Deo sunt derivata: prima quidem est, quia Ecclesia à Deo habuit potestatem talia ordinandi. Altera est, quia Spiritus Sanctus illi assistit, ut recta ratione talia instituantur.

2. Ex dictis sciendum est sequi, quod solus Deus, & nullus alius potest tradere doctrinam eorum quæ ab ipso sunt instituta. Illorum verò, quæ ab Ecclesia instituuntur, ipsa Ecclesia doctrinam tradere potest. Ratio est, quia nisi Deus deoat fe instituisse talem ministrum, materiam, formam, & alia, impossibile est quod illud cognosce possit. Quomodo enim quis sciet Christum instituisse Baptismum, nisi ipse doceat institutionem?

3. Sciendum est, quod omnis doctrina tradita à Deo dicitur revelata, id est lumine divino & supernaturali manifestata.

4. Sciendum est, quod unicum est medium, quo Deus homines docet, & revelat aliquam doctrinam, sive de Sacramentis, sive de aliis, & hoc est verbum Dei: Revelatio enim est manifestatio alicuius ignotæ, & supernaturalis veritatis à Deo facta; & hæc manifestatio fit ex eo, quod Deus loquitur, & dicit ita aliquid esse.

5. Scire oportet, quod Deus in veteri testamento locutus est per Prophetas; in novo autem locutus est nobis in filio, & in Apostolis. Et Concilium & Catechismus docent omnem doctrinam Evangelii fuisse revelatam per Apo-

6 *Introductio in primam partem*

ſeſ. 13. p. 1. C. R. art. 9. n. 17.
ſtoloſ; & poſt mortem omnium Apoſtolorum, Deum nihil amplius reſeſſe, licet Spiritus ſanctus ſemper manſerit in Eccleſia; & docent illam omnem veritatem per Apoſtoloſ reſeſſatam: unde Concilium ait, doctrinam de Sacramentis eſſe antiquam, & Eccleſiam fuiſſe à Chriſto & ab Apoſtoliſ de illa erudiam.

ſeſ. 4. c. 1. C. R. in praefat. n. 12.
6. Sciendum eſt quòd verbum Dei aliud eſt ſcriptum, aliud non ſcriptum: ſcriptum vocatur ſacra Scriptura: & continetur libris ſcriptis, tam veteris, quàm novi Teſtamenti. Non ſcriptum appellatur Traditio divina, & hoc verbum non ſuit in libris exaratum: ſed in ipſa Eccleſia fuit receptum, & continua ſucceſſione, & quaſi per manus traditione retentum, cuſtoditum, conſervatum & conſervandum uſque ad finem mundi.

Bell. tom. 1. Contr. 1. lib. 4. c. 2.
7. Sciendum, quòd Deus non omnem doctrinam Sacramentorum revelavit per verbum ſcriptum, ſeu ſacram ſcripturam; ſed multa & fortalſe plura docuit per traditionem, & verbum non ſcriptum; & ratio poteſt eſſe primò, quia Apoſtoli docebant, ſicut fecit Chriſtus, præſentibus, quòd melius ſit voce quàm ſcriptura, quæ pro abſentibus data eſt: ſecundò, quia vox ſeruit tam hiſ, qui ſciunt quàm qui neſciunt legere, omnes autem fideles de Sacramentis docendi erant; tertio myſteria Sacramentorum magis expediebat committere traditioni, quæ apud ſolos fideles permanet, quàm ſcripturæ, quæ etiam ad manus inſidelium poſſunt pervenire, & margaritæ ante porcos non ſunt ponenda. Quorò Sacramenta ſunt res quedam, quæ multas habent annexas actiones, & talia melius docentur voce præſenti, quàm ſcriptura abſenti. Quintò Sacramenta factiſ docentur factò, quàm verbo, ſicut in inſtitutione Euchariſtæ à Chriſto factum apparet, ideo Apoſtoli factò, & traditione Sacramenta optimè docere.

Ex C. T. ſeſ. 4. c. 1.
8. Conſiderate oportet non eſſe difficile conſervare traditiones in Eccleſia puras, & fideles uſque ad finem mundi: primò, quia Apoſtoli poſt mortem Chriſti per multos annos vixere: Petrus ſupra triginta: S. Ioannes, qui erat iunior, uſque ad ultimam ſenectutem, unde doctrinam, & præxim Sacramentorum perfectiſſimè docuerunt: ſecundò multi ſcripſores, ut Dionyſius Areopagita, & alij docuerunt de hiſ, quæ Apoſtoli circa Sacramenta à Chriſto accepta

Doctrina de Sacram.

7

tradiderunt: tertio Spiritus ſanctus, ſicut Apoſtoli� poteſt diſtate verbum Dei, ita poteſt illud in Eccleſia purum, & integrum conſervare.

Itaque ex dictis concluditur, quòd cum ſolus Deus poterit Sacramenta inſtituere, ipſe etiam ſolus poteſt de illiſ veram doctrinam præbere: & quòd doctrina à Deo tradita dicitur revelata: & quòd omniſ revelatio ſit per verbum Dei, & quòd omne verbum Dei habuit eſt per Chriſtum, per Apoſtolo�, & per Prophetas: & quòd hoc verbum Dei aliud eſt ſcriptum, & appellatur ſcriptura, aliud non ſcriptum, & appellatur Traditio: & quòd magna pars doctrinæ Sacramentorum à Deo revelata habita eſt per traditionem: & quòd hæc traditio pura & fidelis uſque ad finem mundi, opera Spiritus ſancti in Eccleſia conſervabitur. Et ex horum cognitione maxime elucidabitur doctrina Concilii, & Catechiſmi de Sacramentis.

Quomodo Deus per Eccleſiam Catholicam reddidit homines certos de doctrina ab ipſo revelata. Cap. V.

Non poteſt dici quantum afferat lumen ad intelligentiam doctrinam Concilii, & Catechiſmi, ſi quis intelligat modum, quo Deus uſque ad finem mundi reddidit homines certos de doctrina à Chriſto, & per Apoſtolo� revelata. De hoc igitur modò dicendum eſt.

Primò autem ſcire oportet, quòd Deus non otioſe, aut fruſtra, ſed ad aliquem finem doctrinam Evangelii revelavit. Deum enim nihil fruſtra agere certum eſt. Secundò ſciendum eſt, quòd Deus ideo revelavit doctrinam Evangelii, ut omnes homines crederent illi, credendo iuxta fidem operarentur, & per hæc operæ ſalvarentur: & ita gloria Dei, & Chriſti dilataretur. Rem ita eſſe, Chriſtus docuit dicens, *Ei eſt in mundò uni verſum predicatè Evangelium omni creaturæ.* Ecce finis doctrine revelatæ à Chriſto, & per Apoſtolo� predicatæ, eſt ut omnes homines totius mundi habeant notitiam huius doctrine, & non ſolum hoc, ſed ver etiam illi doctrinæ eum à Deo revelatæ omnes credere tenentur: ideo addit, *qui crediderit*; ſed quia hoc non ſufficit, addidit, *Et baptizatus fuerit*, id eſt fecerit omnia quæ in tali doctrina illi præcipiuntur; demùm ſubjungit, *ſalvus erit*: ut ostendat finem ejus doctrine eſſe

Marc. 16.

8 *Introductio in primam partem*

salutem totius mundi, medium autem esse fidem, & opera iuxta doctrinam à Deo revelatam. Quatuor igitur sunt annexa doctrinae revelatae, *notitia, fides, opera, salus.*

Marc. 16. Tertio sciendum est, quod omnes homines tenentur credere Deo aliquid dicenti, cum sit prima & infallibilis veritas: & obedire illi aliquid precipienti, cum sit summus & absolutus dominus omnium. Et hoc Christus docuit dicens: *Qui non crediderit, condemnabitur.*

Quarto sciendum est, quod homines tenentur credere, & obedire Deo, dummodo certum sit, quod Deus aliquid præceperit, vel dixerit, vel revelaverit. Si enim esset dubium, an Deus aliquid dixerit, omnino etiam dubium esset, an illi credendum foret: unde necesse est, quod homines aliquo modo reddantur certi de doctrina à Deo revelata.

Marc. 16. Quinto scire oportet, quod tempore Apostolorum Deus revelavit doctrinam Evangelii, & simul reddidit homines certos, quod illa doctrina esset à Deo revelata: medium, quo Deus revelabat doctrinam, erat prædicatio Apostolorum: in medio, quo Deus reddebat homines certos, quod hæc doctrina esset à Deo revelata, erant miracula, & signa: & ita Evangelium ait, *Illi autem profecti prædicatione veniunt ubique: & sermonem confirmant sequentibus signis; Ecce secundum medium.*

Secundo sciendum est, quod modo, & usque ad finem mundi necesse est, ut idem fiat, quod tempore Apostolorum factum est: nempe ut primo publicetur doctrina Evangelii in toto mundo: secundum ut aliqua ratione sit certum, & non sit dubium, quod talis doctrina publicata, sit revelata à Deo: & ista duo sunt necessaria, quia aliter Evangelium modo non esset medium sufficiens, & perfectum ad salutem totius mundi.

Septimo scire oportet, quod temere non est credendum cuilibet dicenti, hæc doctrina est, vel fuit à Deo revelata. Cum enim Angelus Satanae transigaret se in Angelum lucis: & multi pseudo-Apostoli, & Antichristi exierint in mundum veram doctrinam corruptipes: Capite admodum in adhibenda fide procedere opus est; ideo medium, quo certum debet fieri de doctrina revelata, debet esse insigne, & tale, ut credibile admodum sit.

Doctrina de Sacram. 9

Octavo supponere oportet, quod solus Deus potest, vel per se, vel per alium reddere hominem certum de doctrina à se revelata, quia ipse solus potest certo scire quod talem doctrinam revelavit: & ideo necesse est, ut illud medium quo homines debent doceri, & certificari de doctrina à Deo revelata, habeat assistentiam Spiritus sancti, non dubiam, sed certam: certa autem erit si talis assistentia à Deo illi promissa sit. Promissiones enim Dei certæ, & infallibiles sunt.

Nono, pro certo habendum est, quod solus Pontifex Romanus, ut est caput totius Ecclesie, & Ecclesie Catholicae, quæ est sponsa Christi, & corpus mysticum illius, habent hæc certam, & indubitam assistentiam Spiritus sancti ex divina promissione: Personæ verò private, & particulares possunt habere hæc assistentiam, sed non certam, & indubitam; quia Christus nulli personæ particulari hæc assistentiam promisit. De Petro quidem, & de successoribus dictum est, *Rogavi pro te Petro, ut non desinat fides tua, & tu, &c.* Similiter, *super hæc Petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalabunt adversus eam,* & alia multa. De Ecclesia etiam Christus dixit, *Ero vobiscum usque ad consummationem sæculi.* Et de Spiritu sancto, *Ut maneat vobiscum in æternum Spiritus veritatis.* Item, *si autem non crediderit Ecclesia, sit tibi sicut Balaam, & Publicanus.* Item, *Ecclesia est columna, & firmamentum omnis veritatis.* Ideo firmiter tenendum est ex divina promissione solum Pontificem Romanum, & Ecclesiam Catholicam habere certam, & indubitam assistentiam Spiritus sancti: & ideo per ipsos solum homines posse modo fieri certos, & indubitatos de aliqua doctrina, quod à Deo sit revelata.

Decimo consideranti manifestè apparebit rem ita esse: Primo necesse est, ut in quocumque tempore Deus aliquod medium dederit mundo, quo homines certi fierent de vera doctrina ab ipso revelata: sine hoc medio enim Evangelium esset vanum, & otiosum, & homines illi credere non tenerentur: sed nescitur quod aliud unquam fuerit medium quàm hoc. Ecclesia enim & Pontifex Romanus semper fuerunt, & ad illos semper fideles in dubiis fidei pro certitudine recurrebant: neque scitur, quod fideles unquam

aliunde certitudinem fidei requirerint. Secundò personæ particulares non possunt esse tale medium: tum quia modico tempore manent in Ecclesia: tum quia Christus nulli personæ particulari futuræ post ipsum promissit Spiritus sancti certam assistentiam ad hunc finem, ut homines faceret certos de doctrina revelata: tum quia infideles personæ particulari fidem indubitatam nollent habere. Tertiò nullum medium est dictis duobus magis conveniens. Romanus enim Pontifex semper est, caput Ecclesie est, Vicarius Christi est, & ideo summè credibile est, quod à Christo, sicut promissit Petro, dirigitur ne erret in fide faciendâ de doctrina à se revelata: Ecclesia quoque semper est, ubique est, vna est, sancta est, Apostolica est, à Spiritu sancto edoceta est: tali autem medio, quid magis conveniens est? Sed addamus testimonium Ecclesie summè credibile esse, ita ut omnes tam fideles, quam infideles credere illi certissimè possint? Cùm enim Ecclesia sit congregatio omnium fidelium, testimonium Ecclesie Catholice, id est univversalis, erit testimonium non vnius, aut duorum, aut mille restium, sed infiniti sunt testes, nempe omnes fideles, quotquot fuerint, vel sunt, vel erunt à Christo vsque ad finem mundi: omnes enim licet in diversis temporibus, vel locis sint, idem omninò dicunt, & credunt, & hoc tanta constantia, & certitudine, ut multi pro veritate doctrinæ, vel mortui sint, vel morti parati essent. Quid hoc testimonio credibilissimum? Nonne miraculum est quod in tanta varietate temporum, regionum, locorum, & in tanta, & tam variâ multitudine fidelium una doctrina, vna fides, vnum baptismum retineatur.

Vndecimò, Pro constanti habendum est, quod doctrina à Deo revelata, seu à Christo, & ab Apostolis Ecclesie tradita nunquam defecit, sed semper in Ecclesia mansit, & vsque ad finem mundi manebit pura, & vera: & hoc ait Concilium Trid. fieri continua successione, & quasi per manus traditionem: mita ut Christus, & illius Evangelium, ut ait Concil. sit tanquam fons, doctrina à Christo revelata, sit tanquam aqua, Ecclesia sit tanquam alveus, per quem aqua, seu doctrina continua successione usque ad finem mundi decurrit: Verbum enim Dei tam scriptum, quam non scriptum, id est scriptura, & traditiones, semper in Ecclesia sunt con-

*Stiff. 4. c. 1.
& stiff. 13.
primam. &
alibi Stiff.
4. c. 1.*

servate in ea puritate, qua à Christo, & à Spiritu sancto traditæ sunt.

Duo decimò sciendum est quòd Ecclesia Catholica, & *Stiff. 4. c. 2.* Romanus Pontifex habent auctoritatem determinandi, an aliqui sit de fide, *id est*, an aliqua doctrina sit revelata à Deo per scripturam, aut traditiones, vel evidentè deducta ex tali doctrina à Deo revelata: & similiter habent auctoritatem declarandi quòdnam sit verbum Dei, siue scriptum, siue non scriptum, unde possunt declarare qui libri in sacra scriptura continentur. Ratio est, quia si hoc est medium, quo Deus vult facere homines tam fideles quam infideles certos de doctrina à se revelata, & de verbo Dei, si Ecclesia non poterit determinare, quòdnam sit verbum Dei, & an aliqua doctrina sit à Deo revelata, neque etiam poterit testificari, quod talis doctrina sit, vel non sit revelata. Potest ergo determinare, & statim ac determinavit, omnes de necessitate salutis tenentur credere illi doctrinæ tanquam à Deo revelatæ, & qui non credit illi, hæreticus est. Antequam verò determinet, non est absoluta obligatio credendi illi, ut doctrinæ à Deo revelatæ.

Decimò tertiò scite oportet, quod Ecclesia, & summus Pontifex eadem ratione habent auctoritatem interpretandi verbum Dei, id est scripturas, & traditiones, & quòd Spiritus sanctus edocet Ecclesiam omnem veritatem revelatam, aperiendo illi sensum, ut verè intelligat, & interpretetur verbum Dei scriptum, & non scriptum, ita ut in hoc non possit errare. Et licet Spiritus illuminet, & doceat aliquos Doctores particulares, ut verè interpretentur verbum Dei: Tamen quia fideles non possunt esse certi de his, sicut de Ecclesia: ideo non habent absolutam obligationem credendi illis in particulari, sicut habent credendi Ecclesie univversali.

Decimò quartò sciendum etiam est, quòd maior certitudo, vel evidentia non potest dari ad confirmandum, quòd aliqua scriptura, vel traditio contineat verbum Dei, vel quòd aliqua doctrina à Deo sit revelata: quàm si ostendatur, quòd Ecclesia Catholica semper ita sentit, ita docuit, ita observavit, ita determinavit, ita retinuit, vel alia simili ratione: & hoc modo probandi Conc. & Catech. summissimè vtuatur.

*vt facit
C. Tr. stiff.
4. c. 1.*

Stiff. 4. c. 1.

12 Introductio in primam partem

Decimo quind sciendum quoque est, quod Deus intem in cordibus fidelium adiuuat lumine fidei intellectum, ut possit intelligere doctrinam revelatam, & credere Ecclesie testimonium perhibenti quod illa doctrina sit revelata: unde fit, quod certitudo de aliqua doctrina, quod fit revelata, habeatur tum ab Ecclesia de hoc testimonium perhibente, tum à fide intellectu, & voluntatem ad assentiendum cum certitudine adiuvante. Quare optima ratio à Deo institutum est medium, quo homines usque ad finem mundi possunt fieri certi de doctrina ab ipso per Christum, vel per Apostolos revelata.

De sex modis quibus Ecclesia testimonium reddit, quod aliqua doctrina à Deo sit revelata. Cap. VI.

Postquam visum est, quod verbum Dei est illud medium, quo Deus aliquid revelat: Et quod Ecclesia Catholica est illud medium, quo Deus reddit homines certos, quod hoc, vel illud sit verbum Dei, quod hæc, vel illa doctrina per verbum Dei sit revelata; omnino expedit scire quando, vel quomodo Ecclesia Catholica testimonium reddat de verbo Dei, & de doctrina à Deo revelata. Fit autem sequentibus modis.

Primo, si Romanus Pontifex determinet aliquid esse credendum de fide, id est, ut revelatum à Deo, vel aliquem librum ad sacram scripturam pertinere, necesse est credere illi; quia cum sit caput totius Ecclesie, & caput possit testimonium ferre pro toto corpore, testimonium illius erit totius Ecclesie: & erit certissimum, quia Christus assistit illi ut Vicario suo, & capiti totius Ecclesie, ne possit errare.

2. Si Concilium Generale legitime congregatum idem testimonium reddat, erit totius Ecclesie, quia in ipso tota Ecclesia est congregata. *Bell. tom. 1. cont. 4. lib. 2. cap. 2.*

3. Si Patres, & Doctores Ecclesie doceant unanimo consensu aliquid esse tenendum de fide, illarum testimonium erit totius Ecclesie, & omnes tenebuntur credere illis, quia Doctores Ecclesie, quod doctrinam repræsentant totam Ecclesiam, & omnes fideles tenentur sequi Doctores, quos Deus Ecclesie dedit, ut doceant illam, cum præcipit omnibus, vel plurimi, aliis non contradicentibus aliquid doceatur à Deo revelatum. Quod si unus, vel duo Doctores aliquid affirmant, in quo alii non contradicant, te-

Mat. lib. cap. 16. Bell. to. 1. Contr. 3. lib. 4. cap. 3. & 5. Vi. dñi. 5.

C. T. sess. 4. cap. 2. Bell. to. 1. lib. 4. cap. 9. Ex. ad lib. Ap. cap. 1.

Doctrina de Sacram. 13

stimonium erit magnæ auctoritatis, sed non dicitur testimonium totius Ecclesie, & non erit absoluta obligatio credendi illis, licet temere non sit recedendum à testimonio illorum.

4. Si omnes Episcopi, vel in vnum collecti, ut in legitimo Generali Concilio, vel separati teneant aliquid esse credendum de fide, tale testimonium erit totius Ecclesie, quia sunt Pastores omnium fidelium, & adeo omnes fideles repræsentant.

5. Si omnes fideles teneant aliquid esse de fide, veluti quod mater Dei fuerit virgo post partum, erit testimonium totius Ecclesie, quæ nihil aliud est quàm congregatio omnium fidelium, & tali testimonio credere opus erit.

6. Si Ecclesia Romana, quæ ut ait Concilium, est mater & magistra omnium aliarum Ecclesiarum, teneat aliquid esse de fide, veluti quod Extrema unctio sit Sacramentum, erit testimonium totius Ecclesie: tum quia specialis ratione vnita est capiti totius Ecclesie, tum quia alie Ecclesie tenentur se conformare illi tanquam matri, & magistræ; & Deus illi assistit, ut in hoc non possit errare.

De octo modis probandi aliquam doctrinam fuisse à Deo revelatam. Caput VII.

EX dictis sequitur, quod octo modis potest probari aliquam doctrinam fuisse à Deo revelatam.

Primus ex Sacra scriptura, quæ iuxta sensum Catholicæ Ecclesie, & interpretationem sanctorum Patrum intelligitur. Est autem Scriptura sacra, quæ à Catholica Ecclesia talis habita est.

Secundus ex Traditione. Et idem omnino est, quod de Sacra Scriptura.

Isti duo modi directè, & immediatè probant, quod aliqua doctrina à Deo sit revelata.

Tertius ex decreto summi Pontificis aliquid de fide determinantis.

Quartus ex simili decreto Concilij Generalis legitime congregati.

Quintus est ex unanimi consensu sanctorum Patrum.

Sextus ex sensu, iudicio, consensu, consuetudine, exemplo omnium Episcoporum.

Bell. tom. 1. Contr. 4. lib. 3. cap. 14.

Bell. to. 1. Contr. 4. lib. 3. cap. 14.

C. T. sess. 14. cap. 3. de ext. un. & sess. 22. cap. 8. & alibi.

Bell. to. 1. Contr. 3. lib. 1. c. 4.

Sess. 4. cap. 1. & 2. C. T. lib. 1.

Vbi sup. 5. 6. Vbi sup. Vbi sup.

14 Introductio in primam partem

vbi sup.

Scriptum ex sensu, iudicio, consensu, & consuetudine omnium fidelium.

vbi sup.

Ortus ex iudicio, consuetudine, exemplo, vel usu sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

*Catech. in
pref. n. 11.*

Isti lex modi non probant immediate, quod Deus aliquid revelaverit, sed probant mediè, *id est*, mediante vel scriptura, vel traditione, ut docet Conc. Trid. *sess. 4. cap. 1.* ubi ait, sanctam Synodum usam esse testimonii, & præfatis scripturarum, & traditionum in confirmandis dogmatibus, & instaurandis in Ecclesia moribus: ratio est, quia omnis doctrina revelata habetur per verbum Dei, & ideo omnis determinatio Ecclesiæ de doctrina revelata super verbo Dei fundata est.

*De fine Concilii Tridentini, & Catechismi Romani.
Cap. VIII.*

sess. 4. c. 1.

EX dictis poterit declarari quis sit finis Conc. Trid. & Catech. Rom. & maxime expedit, ut sciatur. Finis ergo illorum est, ut sublatis erroribus puritas Evangelij à Christo accepti conservetur: quod Evangelium in scriptura, & traditionibus continetur.

*sess. 1. 1.
proem.*

In particulari de Sacramentis Concilium ait, finem sanctæ Synodi esse, ut veram, & antiquam de fide, & Sacramentis doctrinam exponeret, quam semper Catholica Ecclesia à Christo, & ab Apostolis erudita, & à Spiritu sancto illi omnem veritatem in dies suggerente edocta retinuit, & usque ad finem sæculi conservabit.

*ibid. &
alibi.*

Vnde apparet finem Concilij esse conservare puritatem doctrinæ Evangelicæ in Ecclesiâ Medium verò quo talem finem studet obtinere, est tradere doctrinam antiquam de fide, & Sacramentis, *id est*, à Christo, & ab Apostolis acceptam. Ratio autem qua dicta doctrina antiqua discernitur & invenitur, est videre, si in Ecclesia Catholica talis doctrina semper fuerit retenta, & conservata. Rectè autem ita procedit. Si enim Ecclesia Catholica semper retinuit, & docuit aliquam doctrinam de Sacramentis, ergo illa doctrina à Christo, & ab Apostolis tradita est: Ecclesia enim à Christo in Apostolis fundata fuit. Doctrina autem de fide, & Sacramentis à Christo, & ab Apostolis tradita purif-

Doctrina de Sacram.

15

fima est: ergo puritas Evangelij in Ecclesia conservabitur si doctrina antiqua, & continuè in Ecclesia conservata, tradatur. Vnde divina ratione Concilium, & Catechismus procedunt.

*De autoritate Concilii, & Catechismi.
Cap. IX.*

Dignitas doctrinæ Concilii, & Catechismi non potest cognosci, si eorum autoritas ignoretur: de hac ergo aliquid in gratiam introductionis est dicendum.

Concilium Trid. in doctrina tradenda duo facit: primò proponit doctrinam Catholicam; secundò damna hæretices determinando aliquam veritatem esse de fide, *id est*, à Deo per verbum ipsius revelatam: Cum ergo facit Canonem determinando aliquid de fide, illa determinatio tantæ autoritatis est, ut qui non vult credere illi, hæreticos sit ratio est, quia autoritas Concilii Generalis, est autoritas totius Ecclesiæ, ad quam spectat determinare de doctrina revelata, ita ut omnes illi credere teneantur. Doctrina verò quam docet, non tamen determinando de fide, est tantæ autoritatis, ut quiquid contrarium est illi, aperitissimus error sit, & tanquam contrarium Catholicæ doctrinæ habendum fit ratione iam dicta.

Catechismus Romanus habet maiorem autoritatem quam quilibet Doctor Ecclesiæ, sive D. Aug. sive D. Hier. sive D. Tho. Et opinor illius doctrinam esse tantæ autoritatis, ut aperitè contrarietate illi venerarium sit: Et hoc duplici ratione, prima est quia doctrina Catech. quoad rationem doctrinæ Concilii Trid. est Catechismus enim effectus est tempore Concilii, & à Patribus delectis à Concilio, & qui interfuerunt Concilio, & quos Concilium existimavit doctrinam à se discissam intellexisse: & dicitur quia Catech. in multis Sacramentis quasi Commentator Concilii est, sicut enim dicit quod à Concilio brevissima oratione propositum est. Secunda ratio est, quia Catechismus duplici autoritate, tum Concilii Generalis, tum Summi Pontificis editus est, ut ex Conc. & ex inscriptione ac præfatione Catech. patere potest. Quare merito asserendum videtur, quòd speciali ratione Spiritus sanctus assiterit illi. Et ideo eius autoritas maxime est facienda, & eius doctrina tanquam verè Catholica est habenda.

*Ex Conc.
sess. 24. c. 7.*

*Ex sess. 25.
in fine ubi
de iudicio
&c.*

*C. R. in
pref. n. 3.*

2. *Introductio in primam partem*

quia in hoc opere non ornatus, sed doctrina quaerenda est, Existimavi autem maximè expedire, si antequam incipiam tractare de Sacram. ea quae sequuntur, vobis proponam, vt ex illis facilius aditus ad Sacramentorum doctrinam vobis aperiantur.

De fine huius tractationis. Cap. I.

IN primis autem vobis declarandum est, quis sit finis huius tractationis. Est igitur primò fideliter colligere omnem doctrinam Concilij Trid. & Catechismi Rom. de Sacram. Secundo doctrinam hae collectam in partes recta ratione distribuere atque distinguere. Tertio vbi Concilium & Catech. aliquid breviori oratione, ideo minus clarè doceant, illud clarè proponere, & si opus est, fusiùs explicare. Haec tria vt facerem mihi propositum fuit. Vnus iam autem modo interrogandi, & respondendi, quia ad distinguendam doctrinam maximè accommodatus existit.

De modo colligendi, & distinguendi omnem doctrinam de Sacramentis. Cap. II.

EXpedit autem maximè iuxta finem propositum, vt explicetur modus quo possit cognosci, an in hoc opere & in Catechismo omnis doctrina de Sacramentis bene sit coll. et, & distributa.

Sciendum est ergo, quod in Sacramentis duo tantum principalia considerantur; vnum est sacramentum, aliud est vñs illius. Sicut enim aliud est panis, vel medicina, aliud vñs illius; & in pane praeter ipsum, & vñm illius nihil est considerate; ita omnis doctrina sacramentorum primò ad ipsa sacramenta; secundò ad vñm illorum est referenda.

Secrètam oportet, quod circa sacramenta, & illorum vñm reperiuntur quidam ritus, & caeremoniae, quae neque sunt sacramentum; neque vñs sacramenti, sed sunt quaedam solemnitates quibus sacramentum rectè conficitur, & vñs vñiter adhibetur; & de his quoque in tractatu de Sacramentis consideratio haberi debet.

Amplius non ignorare conueniens est, quod in tractatione habenda de aliqua re, debet considerari de nomine, & definitione illius; non quia sint aliquid rei, sed quia vñm significat, & aliud explicat rem. Vnde quatuor de Sacramentis sunt proponenda.

Doctrinae de Sacram.

3

Primò de nomine, & definitione cuiuslibet sacramenti. Secundo de sacramento, seu substantia, & essentia illius. Tertio de usu, & dispensatione eiusdem.

Quarto de ritibus, ac caeremoniis ipsis. Praeter haec nihil scio de sacramentis posse tractari.

Modò de quatuor iam distinctè considerate conueniens est. Et quidem de nomine, & definitione plura modò dicenda non sunt. De sacramento autem scire opus est, quòd quatuor sunt causae illius, materia, forma, efficiens, & finis, & omnes sunt de necessitate, & substantia sacramenti, ita vt sine aliqua illarum Sacramentum esse non possit: unde de singulis considerate, ad hoc vt plena sit tractatio, omnino necesse est.

De usu etiam sacramenti duo omnino considerari debent. Vnum est ex parte ministri, & dicitur dispensatio, vel administratio. Aliud ex parte suscipientis sacramentum, & dicitur susceptio, vel usus sacramenti. De ritibus ac caeremoniis aliud modò dicendum non est.

Colligendum autem quae dicta sunt, patet ista novem de singulis sacramentis debere considerari.

Primò de nomine.

Secundo de diffinitione.

Tertio de materia.

Quarto de forma.

Quinto de efficiente.

Sextò de fine, seu effectu.

Septimò de administratione.

Octavo de usu, & susceptione.

Nonò de ritibus, ac caeremoniis.

Haec sunt, à quibus vera ratio colligendi, & distinguendi doctrinam de sacramentis sumenda est; idè dicta obseruare maximè adiuuabit intellectum, & confirmabit memoriam ad percipiendam, & retinendam doctrinam sacramentorum. Nihil enim est, quòd magis confundat intellectum, vel obduat memoriam, quàm magna rerum congeries sine ordine, & diffinitione.

Quod tractatio Catechismi completa sit. Cap. III.

Circa verò tractationem Concilij, & Catech. an omnia doceant, quae dicta sunt, sciendum est, quòd à Concilio tractatio completa de sacramentis requirenda non est.

DE JUSTIFICATIONE, Doctrina ex sacro Concil. Trident. desumpta.

De necessitate hujus doctrinae.

Ex sess. 7.
in 10.

Sess. 7.
proemio,
c. 14. 6.
c. 7.

Hæ doctrina de justificatione est necessaria ad intelligendam doctrinam sacramentorum & Resp. est.

Quare hoc? Resp. quia cum finis seu effectus sacramentorum sit, ut ait Concil. justitia, & justificatio (ait enim, per sacramenta omnis vera justitia incipit, cepta augetur, & amissa recuperatur) id est ad cognitionem sacramentorum necessaria est intelligentia de justificatione.

Quibus est necessaria hæc doctrina? Resp. omnibus, sed præcipue Parochis, & Prædicantibus.

Quare sic? Resp. quia cum omnes peccent, omnes egent justificari: nemo autem recte facit quod ignorat: ideo quilibet debet scire quomodo possit justificari. Parochi vero qui regunt animas ad justitiam, & salutem, nunquam sciunt dirigere ad justificationem, si ignorant quomodo quis possit justificari. Ita Confessarii nesciunt dirigere penitentem, ut de impio fiat justus, si hæc doctrinam non habent. Et eadem ratione Prædicatores, quorum munus est convertere homines à peccato ad justitiam, sine hæc doctrina hoc facere non valebunt: ideo omnibus istis doctrina hæc valde est necessaria.

De ipsa hujus tractationis.

Ex Conc.
Tr. sess. 6.

IN quot capita debet dividi ista tractatio? Resp. in quatuor, in primo debet agi de his, quæ præcedunt justificationem, in secundo de preparatione ad justificationem, in tertio de ipsa justificatione. In quarto de his, quæ illam

sequuntur, seu de his, quæ circa justificationem contingere possunt.

De his quæ præcedunt justificationem. Cap. 1.

Quænam præmittuntur à Sacro Concilio, antequam tractetur de ipsa justificatione? Resp. Primum de peccato originali, & illius effectu. Secundò de remedio ipsius. Tertio de usu, & applicatione hujus remedii. Quarto de necessitate preparationis ad hunc usum.

De fine hominis, & modo ad illam consequendam.

Num. 1.

Quis est finis hominis? Resp. gloria Dei, & vita beata, ut habetur ex Concil. Trident. sess. 6. can. 7. & c. 16.

Quomodo ibi hoc ait? Quia certum est, finem hominis, & finem justificationis vnum, & eundem esse. Iustificatio enim est medium quo homo consequitur finem suum, ut ex Conc. patet: medium autem eundem finem habet, quem habet vrens illos, vnde medicus, & infirmus, & medicina eundem finem habent, nempe sanitatem. Cum ergo sacrum Conc. dicat finem justificationis esse gloriam Dei, & vitam beatam; finis quoque hominis talis dicendus erit.

Quæ sunt media ad hunc finem? Resp. vnicum, & verum medium, quo homo hunc finem consequi valet, est gratia, vel justitia, vel caritas, quæ idem sunt: ad hoc enim medium omnia alia, quæ ad hoc pertinent, reducantur.

De statu in natura integra & in corrupta. Num. 1.

Natura hominis estive modo eadem, quæ fuit ante peccatum Adæ? Resp. quoad substantialia est eadem, quoad accidentalia fuit mutata. Per peccatum enim homo non amisit naturam, sed perfectionem naturæ, & eadem manente substantia, accidentia facta sunt deteriora.

Quinam erat status hominis in natura integra ante peccatum? Resp. habebat justitiam originalem, & per illam alia infinita bona.

De justitia originali. Num. 4.

Quid erat justitia originalis? Resp. Erat justitia Dei homini communicata, per quam homo efficiebatur justus, & reddebatur potens ad finem suum supernaturalem consequendum.

Quare dicebatur originalis? Respond. quia Deus in ipsa origine & creatione hominis hæc illi dedit.

B 2

Quis erat effectus illius? Resp. duo principales, vnus erat reddere rationem, & animam hominis in suis operationibus subditam Deo; alter erat reddere sensum, & corpus subditum animæ, ex quo postea infiniti boni effectus sequubantur.

De peccato primi parentis, nomine. & effectu. Num. 4.

Sess. 5. de
cret. 1.

Quomodo vocatur peccatum primi parentis? Resp. Peccatum primi parentis potest dupliciter considerari; vel respectu ipsius, & sic dicitur lapsus, vel prævaricatio Adæ seu primi parentis, vel respectu nostri, seu descendentiũ; & sic dicitur originale.

Sess. 5. de
cret. 1.

Quare tantum respectu descendentiũ dicitur originale? Resp. quia Adam in sua origine non habuit hoc peccatum: descendentes verò in origine illud contrahunt.

Ibidem.

Hoc peccatum quomodo potest definiti prout fuit Adæ? Resp. sic, ex Conc. Trident. Peccatum Adæ fuit transgressio, vel prævaricatio diuini præcepti, per quam iustitiam originalem amisit, & in mala infinita præcipitatus est.

In quo consistit ratio præcisa huius peccati Adæ? Resp. in transgressione mandati Dei.

Ibidem.

Qui in Adam fuerunt effectus illius? Respon. duo præcipue, vnus est, ait Concil. privato boni, alius consequitio mali.

Ibidem.

Quæ bona amisit Adam? Resp. ait Conc. statim amisit sanctitatem, & iustitiam in qua constitutus fuerat.

Ibidem.

Quæ mala illi sequuta sunt? Resp. Conc. enumerat ista. Primo incidit in iram, & indignationem Dei. Secundo mors dominata est illi cum languoribus & infirmitatibus, quæ illam præcedunt. Tertio factus est seruus diaboli. De-

Ibidem.

umum ait, totum Adam per illam prævaricationis offensam secundum corpus, & animam in deterius commutatum fuisse.

Ibidem. &
Sess. 6. c. 1.

Quomodo differunt peccatum Adæ, & peccatum originale descendentiũ? Resp. Conc. appellat peccatum Adæ prævaricationem diuini præcepti. Peccatum autem in descendentiũ non appellat transgressionem præcepti, sed appellat mortem animæ, id est carentiam iustitiæ & gratiæ, gratia enim est vitæ æternæ, & carentia illius est mors.

Sess. 5. de
cret. 1.

Quænam possunt considerari in peccato originali respectu descendentiũ? Resp. ait Conc. duo, peccatum, & effectus peccati.

Quid est peccatum originale in descendentiũ? Resp. *Ibidem.* carentia originalis iustitiæ, quæ homo sic iniustus, immundus, & reus peccati.

Qui sunt effectus illius? Resp. quoad animam, Primus *Ibidem.* & est mors animæ: ex carentia enim vitæ sequitur mors, 2. *Ibidem.* c. 1. est ira & indignatio Dei, vnus dicitur filij iræ, 3. est rebellio rationis à Deo, & sensus ab ipsa ratione. 4. est concupiscentia, & fomes, quæ a peccato proremit, & ad peccatum inclinat, 5. est seruitus diaboli, 6. est tentus peccati, & damnationis. Quoad corpus, effectus sunt mors, & alia infinita corporis mala.

Hoc peccatum estne in singulis hominibus? Resp. ait Conc. est, quia in singulis est carentia dicte iustitiæ.

Sess. 5. de
cret. 1.

Hoc peccatum etiam si sit in singulis, potest dici unum? Resp. ait Conc. potest, quia ab vno, idest ab Adam derivatur, & idem ait Apostolus, *Per vnum hominem peccatum intravit in mundum.*

Quomodo hoc peccatum transit ab vno ad aliam? Resp. *Sess. 5. de* ait Conc. per propagationem. Origo enim huius peccati *cret. 1.* est in Adam: transfusio autem, seu derivatio huius peccati sit non imitatione, sed propagatione.

Quid vult dicere, non imitatione, sed propagatione? *Ibidem.*

Resp. vult dicere, quod filij Adæ non idem dicitur incurtere in hoc peccatum, quia ipsi facti committant illam inobedientiam, quam commisit Adam; quo enim esset imitari illum faciendo quod ipse fecit: sed incurunt iram Dei, & carentiam originalis iustitiæ ex hoc solum, quod descendunt ab ipso, id est ab Adam tãquam à primo parente per propagationem, & procreationem originem ducunt.

Quid postillud debet considerari de peccato originali? *Sess. 5. de* circa materiam iustificacionis? Resp. debet considerari per *cret. 1.* illud auseri ab homine viticum medium, quod homo potest *Ibidem.* c. 1. consequi finem suum vitam æternam: quod medium est gratia, & iustitia Dei; & idem necesse est, vel hominem damnari, & privari vitæ æternæ, vel dari aliquod remedium per quod possit iustitiam amissam recuperare.

De remedio contra peccatum originale, eiusque necessitate. Num. 6.

Estne necessarium dari remedium contra hoc peccatum originale? Resp. est, ad hoc, ut homo possit consequi finem suum,

Sess. 5. de
1. & *Ibidem.*
c. 1. & c. 2.

Ibidem. Quodnam est hoc remedium? Resp. iustificatio, id est
Ses. 1. ca. 4. recuperatio amissæ iustitiæ.

Quid est iustificatio? Resp. Conc. Trid. ita describit illam. Iustificatio est translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei: id est, iustificatio est transitus a peccato ad gratiam, & a privatione iustitiæ ad iustitiam.

Ses. 5. ca. 1. Homo per libertatem naturæ potest obtinere hanc iustifica-

Ses. 6. ca. 1. tionem, & gratiam? Resp. nequaquam, & est de fide.
Cap. 2. Homo per liberum arbitrium potest obtinere hanc iustificationem, ex eo quod avertatur a peccato, & ad Deum se convertat? Resp. solum liberum arbitrium non potest, & est de fide.

Nonne homo post peccatum habet liberum arbitrium, ita ut si velit, possit recedere a peccato, & iustitiam veram amplecti? Resp. ait. Conc. habet liberum arbitrium, sed viribus attenuatum & inclinatum: & idèd non potest propria virtute veram iustitiam amplecti: vera enim iustitia non potest haberi nisi Deum communicet illam.

Ses. 6. ca. 1. Homo per legem veterem poterat hanc iustificationem
Cap. 2. obtinere? Respond. ait. Conc. a peccato originali neque gentes per vim naturæ, neque Iudæi per ipsam etiam literam legis Moysis liberari aut sorgere poterant, tamen in eis liberum arbitrium minimè extinctum esset, viribus licèt attenuatum.

Quodnam est verum remedium contra peccatum originale? Resp. Conc. determinat de fide, quod verum & vnicum remedium contra peccatum originale, sit meritum Christi, & nihil aliud. Christus enim factus est nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio.

Meritum Christi restituere iustitiam? Resp. Restituit, quia etiam nobis meruit illam.

Tollit omnes effectus peccati? Resp. quoad animam

Ses. 5. ca. 1. & sess. 6. tollit, quia facit filios Dei: liberat a servitute peccati, &

cap. 7. dæmonis: iram & indignationem Dei placat; reatum peccati,

Ses. 5. ca. 1. & damnationem tollit, portas Paradisi aperiendo; sensum rationi, & rationem Deo per iustitiam subdit, fomitem etiam, & concupiscentiam ad coronam & meritum desiderare facit, & alia multa. Corporalia modò non tollit ea ratione qua a Catechismo dicitur de Baptismo.

De applicatione huius remedii. Num. 7.

Hoc remedium profertur his, quibus non applicatur? Ses. 6. ca. 3. Resp. sine applicatione nihil profert: sicut medicina non profert inferno non sumenti illam; & idèd hæc applicatio meriti Christi omninò est necessaria.

Quomodo fit hæc applicatio meriti Christi? Respond. Ses. 5. de Conc. ita determinat: Si quis negat ipsum Christi Iesu meritum per Baptismi sacramentum in forma Ecclesiæ, scilicet collatum tam adultis, quam parvulis applicati, anathematis sit. Hoc fit prima vice, post hoc verò applicatur per 7. proventum, & per alia Sacramenta.

Qua ratione per Baptismum fit applicatio meriti Christi? Resp. in Baptismo homo fit membrum Christi; membrum autem capiti vnicum communicat de vita & operatione capitis; & idèd cum in baptismo homo regeneratur fit ex aqua, & Spiritu sancto, & conspectus sit cum Christo, & translatus in regnum filij dilectionis Dei, verè per ipsum meritum Christi hominè baptizato communicatur, & applicatur.

De duplici effectu huius applicationis per Baptismum factæ. Num. 8.

Quis est effectus Baptismi, vel applicationis per illum? Ses. 5. de Conc. Responderunt, ait Concilium, primus est. 1. & sess. 6. effectus Baptismi est translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei: id est, Baptismus de filio Adæ, facit filium Dei: & de membro diaboli, membrum Christi. Secundus effectus sequitur ex primo: & est translatio a statu peccati, ad statum gratiæ, & iustitiæ: sicut enim ex eo quod quis est filius Adæ, sequitur quòd sit filius iræ, atque peccati: ita ex eo quòd quis efficitur membrum vivum Christi, sequitur quòd filius sit Dei & divinæ particeps iustitiæ. Baptismus ergo primò vnit Christo. Secundo ex hac viaone hominem facit gratiæ, & iustitiæ participem. Iustificatio ergo Baptismi effectus esse dicitur.

De preparatione ad iustificationem; & de ejus necessitate. Cap. II.

Quid debet considerari ad hoc, ut vera habeatur cognitio de preparatione ad iustificationem? Respond. quatuor causæ ipsius preparationis, Ex C. T. sess. 7. ca. 1. & 6. ex sess. 6. ca. 5.

Ex sess. 6.
can. 5.

Expediit ut fideles doceantur de illa, & quod Parochi discant illum? Resp. sicut preparatio, ait Conc. ad justificationem est necessaria, ita docere, & doceri de illa non solum utile, sed necessarium est.

Quare est necessaria ista doctrina? Resp. quia sine illa fideles nesciunt qua ratione se disponant ad justificationem, & Parochi, Confessarij & Concionatores nesciunt qua ratione fideles inducant ad conversionem & poenitentiam, quod est nescire rem necessariam ad salutem suam, & aliorum.

De fine, effectu, fructu & necessitate preparationis.

Num. 1.

Ex sess. 4.
5. 6. 7.Ex Conc.
Ibidem.

Quis est finis preparationis? Resp. Justificatio, peccator enim idcirco se preparat ut justificationem accipiat.

Quis est effectus preparationis? Resp. duplex, unus est removere ea quae impediunt justificationem, illique contrariantur: alter est introducere praevias dispositiones ad justificationem. Hoc enim est disponere, & preparare ad justificationem, seu reddere hominem capacem justificationis.

Sess. 6. c. 7.

Quis est fructus, seu utilitas hujus preparationis? Resp. talis, quod ubi maior est preparatio, ibi plenior efficitur justificatio. Conc. enim docet distingui mensuram, & gradum justificationis, tum ex voluntate praevias dispositiones ad justificationem, & cooperatione eius qui debet iustificari.

Sess. 5. c. 5.

c. 9. Ex

sess. 6. c. 5.

7. & can.

9.

Ex Conc.

Ibidem.

Preparatio haec in adultis est necessaria? Resp. in adultis qui habent usum rationis, est necessaria, & est de fide. Preparatio est de substantia, aut essentia justificationis, aut pars illius? Resp. nequaquam.

Quomodo ergo est necessaria? Resp. est necessaria, ut conditio, sine qua non.

Quid est conditio sine qua non? Resp. est quid requisitum ad hoc ut aliquid fiat: sed tamen non est causa illius neque materialis, neque formalis, neque efficiens, neque finalis, sed est solummodo quaedam conditio, vel accedens requisitum in aliqua causa, vel in actione alicuius causae.

Arg. ex

sess. 6. c. 6.

7. & can. 9.

Potestne declarari exemplo? Resp. potest, lignum viride non potest comburi, sicum autem comburitur, sicitas autem non est materia combustionis, sed lignum illud enim quod comburitur, lignum est, & tamen sicitas est quaedam conditio, quae si in ligno non sit, lignum comburi non po-

test. Similiter si lignum sicum valde distet ab igne, comburi non potest; si autem approximerit igni, comburitur: illa itaque approximatior neque est materis, neque forma, neque efficiens; neque finis combustionis: sed est conditio sine qua combustio esse non potest. Ita de justificatione, est preparatio, non est de substantia justificationis, sed est quaedam conditio requisita in iustificando, sicut sicitas in ligno, & sicut approximatior ligni ad ignem. Preparatio enim duo facit. Primum reddit hominem capacem justificationis. Secundò convertit illum ad Deum, ut iustificetur.

Est conveniens, quod preparatio praecedat justificationem? Resp. maxime conveniens est: semper enim agens requirit dispositionem in recipiente; in homine autem propter liberum arbitrium, haec dispositio maiori ratione est requirenda.

Sess. 6. c. 5.
6. 7.

De materia preparationis. Num. 3.

Preparatio habetne materiam? Resp. habet; omnis enim actio subiectum, & materiam propriam habet. Quanam est haec materia? Resp. homo adultus habens usum rationis, constitutus in peccato originali, vel actuali, cui sit justificationis gratia conferenda.

Ex sess. 5. c. 6. 7.
Ex sess. 6. can. 5.

Infans potestne esse materia preparationis? Resp. non, quia ubi non est usus rationis, non potest esse preparatio ad justificationem.

De efficiens preparationis, & de libero arbitrio. Num. 4.

Vodnam est efficiens preparationis? Resp. duplex est efficiens: unum ex parte Dei, aliud ex parte hominis.

Ex sess. 6. c. 3. 4.

Quale est ex parte Dei? Resp. Conc. ait, gratia praeviens per Iesum Christum.

Quodnam est ex parte hominis? Resp. voluntas, & liberum arbitrium.

Sess. 6. c. 5.

Preparatio potest esse sine altero horum? Resp. omnino utrumque est necessarium, ita ut neque sola gratia praeparet, neque solum liberum arbitrium, sed utrumque simul concurrat, ait Conc.

Sess. 6. c. 5.
c. 6. c. 6.

Quid in preparatione facit gratia? Resp. Conc. vitur his verbis, praevnit, vocat, illuminat, tangit cor, excitas, adjuvat, inspirat, & hoc nullo merito exiitente ex parte hominis,

Ibidem.
Sess. 6. c. 5.
c. 3.

Ses. 6. c. 1. 6. Quid facit liberum arbitrium? Resp. Conc. exprimit talibus verbis: Non respicit gratiam, vel inspirationem, cum possit liberè assentire, cooperatur, & movet se, ut ad Deum convertatur, & se præparet ad suam justificationem.

Ses. 6. c. 4. Homo per hoc liberum arbitrium potestne si velit respicere gratiam sibi oblatam à Deo? Resp. est de fide quod possit.

Ses. 6. can. 4. & 9. Liberum arbitrium in præparatione ad justificationem, quando homo est adultus, potestne se merè habere passivè, & nihil penitus agere, ut motu suæ voluntatis se præparet, & disponat? Respon. est de fide, necesse esse, quod moveat se, & quod gratiæ cooperetur, ut se disponat, & quod homo in præparatione non potest se merè passivè habere.

Ex locis citatis. Quid ex hac doctrina colligi potest? Resp. peccatores cum ad Deum converti volunt, ex una parte debere summis precibus à Deo petere auxilium, ex alia ipsos quoque debere erigere, ut se præparent ad justificationem. Et hoc Parochi, Confessarii, Concionatores maxime observare debent, & populos docere.

De forma, & modo præparandi. Num. 5.

Ses. 6. c. 6. Quid est forma præparationis? Resp. Concilium respicit, reducit formam præparationis ad quatuor, nempe ad fidem, spem, charitatem, & Sacramentum Baptismi, vel Penitentia.

De ses. 6. c. 6. & 7. Quare præparatio reducit ad hæc? Respon. primò quia scriptura ita docet: secundo quia sic convenit nature justificationis. Cum enim justificatione conferatur gratia cum fide, & spe, & charitate, convenienter est ut homo sit dispositus ad singula hæc recipienda: cum etiam hæc gratia per meritum Christi in Sacramento applicatum conferatur, necesse est ad ipsum quoque Sacramentum hominem præparari, idè testè posita sunt.

Ses. 6. c. 6. Quomodo sit præparatio ad fidem? Resp. homo illuminatus, & adjectus à Deo dum audit verbum fidei, consentit liberè, se velle credere revelatis, & promissis à Deo, præcipue quantum pertinet ad justificationem, & sic ait Conc. homo disponitur ante Baptisum ad fidem. Post bap-

tisum verò penitentes considerant ea quæ per fidem iam cognoverunt.

Quomodo sit præparatio ad spem? Resp. ait Conc. Primò, considerando se esse peccatorem. Secundo cogitando Deum imperantes sua iustitia, & ita graviter punire: & ex hoc timorem divinæ iustitiæ concipere debet, si impoenitens perire velit. Tertio considerare Deum esse benignam & misericordem erga penitentes, & per Iesum Christum sua misericordia penitentibus peccata remittere, & ex hoc spes veniæ est concipienda per Christum, si ipsum peniteat. *Ibidem.*

Quomodo sit præparatio ad charitatem? Resp. ait Conc. Primò incipiendo diligere Deum, & Christum tanquam omnis iustitiæ fontem, sic enim incipit diligere iustitia, quæ in iustificatione confertur, & idè sit dispositio ad illam. Secundo propter hunc amorem iustitiæ movendo se ad odium peccati, ex amore iustitiæ per tale odium movetur dispositio contraria, quæ erat amor peccati, & odium iustitiæ. *Ibidem.*

Qua ratione sit præparatio ad Sacramentum Baptismi, vel Penitentia? Resp. ait Concil. fieri si homo proponat suscipere dictum Sacramentum tanquam medium suæ iustificationis, credendo & considerando per ipsum applicari sibi meritum passionis Christi, proponendo etiam inchoare novam vitam, & servare divina mandata, ac per hoc disponit se ad iustitiam, quæ in observantia mandatorum Dei posita est.

Quid colligendum ex hac doctrina? Resp. qui regunt alios debent dicere modum, quo in concionibus, vel confessionibus debeant peccatores ad iustificationem præparare, vel exhortari: omnes verò fideles hunc habent modum se ad iustificationem præparandi.

De iustificatione, & eius definitione. Cap. 3.

Sacrorum Conc. quid considerat de Iustificatione? Resp. Ses. 6. c. 7. quatuor causas: materiam, formam, finem, efficientem. Definuit Conc. quid sit iustificatio? Resp. definit sic. Iustificatio est non sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum: unde homo ex injusto fit iustus, ex inimico amicus, ut sit hæres secundum spem vite æternæ. *Ibidem.*

Estne perfecta definitio? Resp. Est, quia quatuor causas

integre comprehendit. Materialem enim expriment illa verba; interioris hominis per voluntariam susceptionem, quia delectant in qua materia recipitur iustificatio, & qua ratione. Formalem explicant illa verba, peccatorum, remissio, sanctificatio, renovatio, necnon illa, gratia, & donorum. Efficientem delectant illa verba, gratis, & donatum; quia clarè innuunt à Deo, & per Christum provenire. Finalem vltima verba delectant; vnde exprimentur per modum effectus, qui fini maxime coniunctus est; dicunt enim vnde homo ex iniusto fit iustus, ex inimico amicus, vt fit hæres, &c.

De causa finali Iustificationis. Num. 2.

Quamnam est causa finalis Iustificationis? Resp. Conc. ait, Gloria Dei, & Christi, ac vita æterna. *Ibidem.*
Quomodo gloria Dei ex iustificatione procedit? Resp. quia in iustificatione clarè apparet, quàm sit magna, & laudabilis sapientia, potentia, & bonitas Dei iustificantis impium; & ideo cum gloria sit clara cum laude notitia, gloria Dei ex iustificatione confugit. *Ex sess. 6. ca. 7. sess. 6. c. 7.*

Quomodo hæc fiunt? Resp. in iustificatione confertur homini fides, per quam auferretur ab illo ignorantia; & communicatur illi diuina Sapientia. Conferretur spes, per quam ab homine auferretur infirmitas, & conceditur diuina potentia & auxilium. Conferretur charitas, per quam homo fit de impio pius, de iniusto iustus, & bonus. Vnde infirmitatis modis in iustificatione glorificatur Deus: sed & ipsa iustificatio ad gloriam Dei ordinata est.

Quomodo ex illa provenit gloria Christi? Respon. Per iustificationem meritum passionis Christi toto mundo inexplicabiliter coruscet; vnde clara ejus cum laude notitia resultat. *Ex sess. 6. c. 7.*

Quomodo vita beata est finis iustificationis? Resp. quia iustificatio datur homini, vt obseruet mandata Dei; huic autem obseruantie mandatorum Dei debetur præmium vite æternæ, Deo ita dispositore: ideo iustificatio est medium à Deo traditum homini, quo vitam æternam consequi possit, ideo finis illius est.

De causa materiali. Num. 2.

Quamnam est causa materialis iustificationis. Resp. homo interior. *Sess. 6. c. 7. Ex sess. 6. ca. 7.*

Quid significat hæc locutio? Resp. significat hominem, vt ait D. Paulus, non carnaliter, & secundum mundum, sed spiritualiter, & secundum Deum consideratum.

Qua ratione homo fit materia? Resp. infantibus homo est materia sine actu liberi arbitrii; In adultis autem ad hoc, vt homo fit materia iustificationis, Conc. ait duo requiri, vnum est quod sit præparatus: aliud vt voluntariè suscipiat diuinam iustitiam. *Sess. 6. c. 5. c. 6. c. 4. c. 9.*

De causa efficiente iustificationis. Num. 4.

Quamnam pertinent ad causam efficientem iustificationis? Resp. tria, Primum Deus vt causa principalis iustitiæ, & gratiæ. Secundo Christus vt causa meritoria gratiæ, & iustitiæ. Tertio Sacramentum Baptismi, vel aliud tanquam instrumentum, & causa instrumentalis, ait Concil.

Quomodo Deus est causa iustificationis? Resp. quia sicut ignis ferro sibi vnto communicat naturam ignis, & facit ignitum: ita Deus iustificato communicat naturam diuinam; quæ communicatio dicitur gratia, vel iustitia, & ideo causa est principalis iustificationis. *Ex sess. 9. cau. 7.*

Quomodo Christus est causa gratiæ, & iustificationis? Resp. ait Conc. meritoria; cum enim Christus sit caput omnium hominum, caput autem pro subditis sibi & mereri, & satisficere potest: factum est, quod Christus pro nobis & satisfecerit, & meruerit.

Quæ differentia est inter satisficere, & mereri? Resp. talis. Si quis deberet mercatori centum aureos, & soluerit illi ducentos, iste quatenus solueret debitum, satisficere; quatenus solueret plus debito, diceretur non satisficere, sed mereri: Christus ergo, quia soluit debitum peccati Adæ, satisficere: sed quia soluit multò plus debito, ex hac parte dicitur mereri. Christus itaque satisficere pro peccato, & meruit nobis gratiam, & ideo causa est meritoria satisficationis, & gratiæ. *Ex sess. 6. c. 7. c. 16. c. 24. c. 8.*

Qua ratione Baptismi, & alia Sacramenta sunt causa instrumentalis nostræ iustificationis? Resp. quia per Sacramenta applicatur homini virtus, & meritum passionis Christi; & Deus vitur illis tanquam instrumentis ad efficiendam gratiam in nobis. *Sess. 6. c. 7. c. 1. c. 6. c. 3. c. 7.*

De causa formali justificationis. Num. 5.

Quænam est forma justificationis? Resp. Conc. ait: **V**oica formalis causa justificationis est justitia Dei, non quia ipse justus est, sed quia nos justos facit; qua videlicet ab eo donati tenovamur spiritui mentis nostræ; & non modo reputamur, sed verè justii nominamur, & sumus, justitiam in nobis recipientes, vniquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus pariter singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem, & cooperationem.

S 6. c. 7. **Q**ratia & charitas possunt dici forma justificationis? Resp. possunt, quia gratia, charitas, & justitia idem sunt: & Concil. vitur his tribus nominibus pro eodem, quia differant tantum ratione, ut dicitur in tractatu de Sacram. in genere, cap. 5.

S 6. c. 7. **Q**uare Conc. ait, justitia Dei, non quia ille justus est, sed quia nos justos facit? Resp. ut significet duo. Primum justitiam verè, & realiter in justificatione reperiri, esseque qualitatem realem illi inhærentem, Secundum hanc justitiam ita inesse, ut à justitia Dei per quandam communicationem, & participationem sit derivata: ita ut possit dici justitia Dei, quia est à Deo, & est communicatio justitiæ illius: possit etiam dici nostra, quia verè & realiter est in nobis, ita ut verè justii nominemur, & sumus.

Quomodo justitia Dei, & quæ in Deo est, potest fieri nostra, & esse in nobis? Resp. Sicut ignis ferè, cum ignitur, communicat suam naturam, ita ut ferum manens ferum sit non ignis, sed ignitur, & sicut natura ignis, quæ in igne est essentia, in ferro qualitas, & accidens fit: ita Deus communicando suam justitiam in justificatione, facit ut justitia sua, sitiam justitia ejus, qui sicut justificatus; & sit vera in illo, non tamen ut essentia, sed ut accidens illius, quia illi per modum rei communicat inest.

S 6. c. 7. **I**n justificatione conferuntur fides, spes, & charitas? Resp. ait Conc. Trid. confertur.

Qua ratione? Resp. sicut in ferro tres sunt qualitates, ut sit obscureum, frigidum, durum; cum autem sit ignitum amittit has qualitates, & loco illarum accipit qualitates ignis, & sicut lucidum, molle & calidum: ita cum Deus iustificato communicat suam naturam, sicut ignis commu-

necat ferro; efficitur ut tres qualitates, quæ sunt in anima, nempe infirmitas in natura, ignorantia in intellectu, malicia in voluntate, auferantur; & loco illarum tres diviniæ, ut sic dicam, qualitates reponantur, nempe potentia loco infirmitatis per spem, scientia pro ignorantia per fidem, & bonitas loco malitiæ per charitatem. Ideo istæ virtutes conferuntur in justificatione.

De his, quæ post justificationem in homine reperiuntur. Cap. IV.

Quid tractatur à Sacro Concil. circa ea, quæ in homine post justificationem conferenda sunt? Resp. Primo agit de modo, quo accepta justitia possit augeri. Secundo de obligatione, quam habent iustificati observandi mandata Dei, & Ecclesiæ. Tertio de manere perseverantiæ, id est de modo quo accepta justitia possit conservari. Quarto de lapsu, & reparatione, id est quomodo dicta justitia possit amitti & recuperari. Quinto de fructu justificationis, seu de merito bonorum operum.

Hæc doctrina ad quid prodest? Resp. explicat quidquid ad vitam Christianam post justificationem pertinere possit.

De modo augendi justitiam acceptam. Num. 2.

Iustitia seu gratia in justificatione accepta potest augeri? Respond. potest.

Quomodo augetur? Resp. Concil. ait augeri primo per bona opera, secundò per Sacramenta, tertio per observantiam mandatorum Dei. **Q**uæ tria ad bona opera reducuntur, quia quicquid pertinet ad observantiam legis, est opus bonum, & bonus usus Sacramentorum bonum opus existit.

Qua ratione per bona opera obinetur augmentum gratiæ? Resp. ait Conc. quia bona opera facta debita ratione, ut dicitur, merentur gratiæ, & justitiæ augmentum. **D**e obligatione observandi mandata Dei & Ecclesiæ.

Num. 4.

Iustificati tenentur servare mandata Dei, & Ecclesiæ? Resp. Conc. determinat de fide teneri.

Quare tenentur? R. sp. ait Conc. quia iustificatus à Deo destinatur ad vitam æternam, hac tamen conditione, ut observet mandata Dei & Ecclesiæ.

Homo iustificatus potest servare mandata Dei? Resp.

Sess. 6. can. 10. & c.

Sess. 6. c. 10 & c. 21. & c. 22. & c. 10. 11. 16. & can. 24.

Sess. 7. Proc. Sess. 6. can. 24. & 32.

Sess. 6. c. 20 & c. 6. can. 18.

Concil. ita determinat: Si quis dixerit Dei præcepta homini ad vitam iustificari, & sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia, anathema sit.

Sess. 6. c. 11.

Præcepta Dei sunt facilia, an difficilia homini iustificato? Resp. Conc. ait esse facilia, quia Deus impossibilia non jubet, sed iubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adiuvat, ut possis. Cuius mandata gravia non sunt, cuius iugum suave est, & onus leve.

Ibid.

Iustificati possunt se abstinere à levioribus transgressionibus mandatorum, quæ venialia vocantur? Resp. Conc. ait in hæc venialia quandoque incidere etiam admodum sanctos, & iustos, sed ob hoc non desinere esse iustos: ait autem iustos, per hæc leviora peccata, habere occasionem magis Deo serviendi, dum vident sibi quotidie talia à Deo benignè indulgeri, atque remitti.

De minere perseverantia. Num. 4.

Sess. 6. c. 22.

Homo iustificatus potest perseverare in accepta iustitia? Resp. Conc. ita determinat: Si quis dixerit iustificatum, vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseverare posse, vel cum eo non posse, anathema sit.

Sess. 6. c. 13.

Deus deseritne aliquando hominem iustificatum ascendendo ab illo suam gratiam? Respon. ait Concil. Deus sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur.

Sess. 6. c. 13.

Quid debet facere iustificatus, ut obtineat donum perseverantia in accepta iustitia? Resp. ait. Conc. Primò iustificatus debet firmissimam spem collocare in Dei auxilio, illudque auxilium instanter ab illo postulare, quia sic Deus opus bonum, quod cepit, perficit operans velle, & perficere in illo, qui gratiæ suæ non desit. Secundò ait, iustos debere suam infirmitatem considerare: & amplius cogitare, quod modò iustificati sumus non in gloriam, sed in spem gloriæ, & ideo superesse pugnam de qua solliciti esse debemus, timentes ne cadamus. Tertio ait debere homines cum timore, & tremore salutare suam operari in laboribus, in vigiliis, in elemosinis, in orationibus, in oblationibus, in jejuniis, & castitate, spiritu facta carnis mortificantes, ut vivant.

De

De lapsu, & reparacione. Num. 3.

Iustificatus quomodo cadit à gratia Dei? Resp. ait Conc. Sess. 6. c. 13. Amittit gratiam Dei per quodcumque peccatum mortale, id est per quancumque gravem transgressionem mandatorum Dei, & Ecclesiæ.

Iustificatus potest abstinere à quocumque peccato mortali? Resp. ait Conc. potest, cum habeat adiumentum divinæ gratiæ, quam in iustificatione accepit: sicut enim, ait D. P. 9. 62. art. 7. Thom. minimus gradus gratiæ reddit hominem habilem, 6. ad 3. 22 ut possit resistere cubili tentationis, ne mortaliter peccet. Sess. 6. 10. an.

Quare per quodlibet peccatum mortale amittitur gratia Dei? Resp. quia per tale peccatum homo fit membrum Christi mortuum: membrum autem mortuum non participat de vita capitis; ideo tale membrum sine gratia existit.

Homo baptizatus post peccatum mortale, manetne membrum Christi? Resp. homo per Baptismum titus susceptum fit membrum Christi vivum, & in vita manet donec committat mortale peccatum; cum autem tale peccatum commisit, tunc adhuc manet Christi membrum, sed mortuum: si verò evadat hæreticus, seu amittat fidem, vel sit excommunicatus, tunc non est amplius membrum vivum Christo, & ideo dicitur membrum abscissum.

Ille, qui inducit in peccatum mortale, quomodo potest iterum gratiam Dei recuperare? Resp. per Sacramentum Pœnitentiæ, vel realiter, vel saltem voto susceptum.

De fructu iustificationis, & merito, & operibus vivis, mortuis, mortiferis, mortificatis. Num. 6.

Quare homini in iustificatione gratia confertur? Resp. Ioan. c. 13. ut alicuius, & sanatus à gratia abundet in opere bono. Sess. 6. c. 16. no: sicut enim, ait Christus, pames relinquitur in vite ut fructum multum afferat: ita iustificatus fit membrum vivum capitis, ut multa opera bona efficiat.

Ad quem finem iustificatus debet dirigere opera bona, quæ facit? Resp. Primò, & principaliter ad glorificandum Deum. Secundò ad merendam sibi vitam æternam: ita ait Concilium.

Quare hoc? Resp. quia finis iustificationis est gratia Dei, & vita æterna: idem autem debet esse finis iustificationis, & operum, seu fructuum, quæ sunt ex illa.

C

§ss. 6. c. 6. Quanam sunt opera bona, quæ à iustificato fieri debent? Resp. illa, quæ sunt præcepta, seu probata à lege, & 3. *§ss.* idest à Deo, vel ab Ecclesia.
6. can. 16. Ista opera semper sunt meritoria? Resp. sunt, si fiant cum debitis circumstantiis.

Quomodo sunt meritoria si homo per legem Dei manet obligatus ad illa: cum enim aliquis facit, quod debet, videtur debitum solvete, non mereri? Resp. Abundantia divinæ bonitatis, & misericordiae fecit ut Deus voluerit promittere mercedem, & præmium his operibus legis, & ideo ex promissione Dei sunt meritoria.

Arg. ex §ss. 6. c. 16. & præced. Que condiciones requiruntur ad hoc, ut opus à lege probatum sit meritorium? Resp. tres? una est ex parte operis, nempe quod sit divinæ legi conforme, ita ut non habeat circumstantiam divinæ legi repugnantem, sicut eleemosyna ex furto. 2. est ex parte facientis opus, id est quod ipse sit membrum vivum Christi; ex hoc enim tota vis meriti pender. 3. faciat illud opus recta intentione, id est animo legem Dei adimplendi; si enim absque hoc animo faciat, iam apud ipsum hoc non, tanquam sit à lege, effectum est.

§ss. 6. c. 12 & §ss. 14 can. 11. Quam habet virtutem opus taliter factum? Resp. Concil. ait primò habet virtutem satisfaciendi Deo pro peccatis commissis. 2. meretur augmentum gratiæ. 3. meretur vitam æternam. 4. non solum meretur vitam æternam, sed etiam augmentum illius, & illius consecutionem, si in gratia decesserit.

Arg. ex §ss. 6. c. 7. 10. 14 15. 16. & can. 24. & c. Ista opera bona facta in gratia, superveniente peccato mortali amittuntur omnino suum meritum, & valorem? Resp. opera hominis sunt in quadruplici differentia: quædam enim dicuntur mortifera, id est mortem ferentia; & ista sunt peccata mortalia: quædam dicuntur mortua, quosdam meritum vitæ æternæ; & talia sunt omnino opera virtutis, quæ sunt absque gratia, & in peccato mortali; & ista superveniente gratia carent merito vitæ æternæ, & semper mortua esse dicuntur. Aliqua dicuntur viva, & sunt ea quæ in gratia virtuosè effecta sunt, & ista verè sunt meritoria, nisi aliqua mala circumstantia meritum auferatur. Denum si post hæc opera meritoria quis committat peccatum mortale, tunc illa opera non dicuntur amplius viva, sed dicuntur mortificata, ita ut sit peccator à suo peccato

respicit, & in gratiam redeat, opera quæ fuerant mortificata reviviscant, & ista populus sunt declaranda.

De usu huius Doctrina.

AD quid prodest doctrina tradita de justificatione? Resp. ad quatuor. Primò ad cognoscendum statum infelicem, in quo homo per peccatum constitutus erat; & de contra maximum beneficium, quod Christus nobis contulit sua passione; unde magna gratiarum actiones illi habendæ sunt. Secundò docet qua ratione homo se debeat habere, ut gratiam Dei, vel nondum acceptam, vel iam amissam obtineat, necnon quomodo se debeat à tam infelici statu peccati liberare. Tertio ostendit quanam, & quanta à Deo justificatione homo accipiat, & per quid, nempe per meritum passionis Christi: necnon ad quem finem talia conferantur. Quarto declarat, quid post gratiam justificationis acceptam faciendum sit, ut conservetur, augeatur, non amittatur, amissa recuperetur, & per illam finis desideratus obtineatur.

Debent ista à fidelibus disci, & à Pastoribus doceri? Resp. quilibet potest videre nihil magis ad rem Christianam pertinere. Ideò quilibet de salute sua, & filiorum sollicitus, & discretus, & docere ista summo studio debet: non enim tantum utilia, sed necessaria sunt. Unde curandum est, ut ista non solum sciatur, vel doceatur, sed etiam efficiantur.

DOCTRINA CONCILII TRIDENTINI

& Catechismi Romani.

De Sacramentis in genere.

TRactatio de sacramentis in quot partes dividi potest? *Cat. R. de*
 Resp. in duas principales: In prima debet tractari de sac. n. 1.
 sacramentis in genere, id est, de his quæ communia sunt *III C. T.*